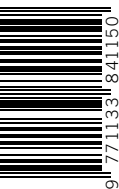




Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat



Cultura 21: pensament crític i comunitat

Pàg. 10

Bel Olid,
«Només el 10% d'escriptors
viu d'activitats literàries»

Pàg. 13

Sostenibilitat,
Cap a una energia
social i solidària

Pàg. 19

Habitatge cooperatiu,
Una xarxa comunitària
que creix i es consolida

Pàg. 23

Prevençió de Riscos Laborals

Única cooperativa catalana acreditada
com a Servei de Prevenció Aliè



99%

de renovacions
anuals

9,1

valoració dels
nostres clients

15

anys fent
prevenció

- Salut i benestar des de la integració de la prevenció a la producció
- Eficàcia, adaptabilitat i implicació al servei del desenvolupament de les empreses
- Un model de treball flexible en base a normes internacionals de qualitat



www.sepra.cat

"... Incerteses, dubtes, problemes...?"

LLUITEM PLEGATS!!

· ESPECIALISTES EN COOPERATIVES ·

GABINET JOAN JOSEP GONZÀLEZ, S.L.

- Planificació i Gestió Comptable
- Declaració Impost de Societats
- Estudis Econòmics de Viabilitat i Plantejament de futur
- Control Pressupostari
- Diagnòstic econòmics, financers i de sistemes de control de la Cooperativa
- Assistència de Membres de les Comissions de Vigilància i Junes Rectores
- Consultes sobre problemàtica econòmica, comptable i fiscal



GONZALEZ & CIA AUDITORS

AUDITORES CENSORES JURADOS DE CUENTAS

- Auditores de Comptes Anuals
- Auditories i Revisió dels Comptes
- Projectes de Fusió i Escissió
- Auditoria de Gestió
- Informes especials

Pensem com tu. La feina,... ben feta.

GIRONA 38 1ª 1ª · 08010 BARCELONA · Telèfon 93 265 35 05 Fax 93 232 56 13
e-mail: gjjg@gonzalezauditores.com

FEM ECONOMIA SOCIAL

Serveis per a entitats i col·lectius d'economia social i autònoms

Ajudem en el dia a dia: gestió
Aportem totes les eines: formacions
Impulsem idees: assessorament
Fem créixer projectes: acompanyem

També intervenim en processos de
remunicipalització i relleu empresarial

 **Col·lectiu Ronda**
Gestió · Assessorament · Formació

Trafalgar, 50-52 baixos, Barcelona | 93 268 21 99 | cronda.coop | info@cronda.coop



Segueix-nos a les xarxes



@rocagales



/FundacioRocaGales.5



rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Miquel Corna,
Enric Dalmau, Josep Edo, Agnès
Giner, Joana Gomis, Carla Liébana,
Xavi Palos, Montse Pallarés, Armand
Vilaplana, Joseba Polanco, Ricard
Pedreira, Esteve Puigferrat i Olga Ruiz.

*Els autors són responsables dels
articles signats. Ni la direcció de la
revista ni els editors comparteixen per
força les opinions que puguin reflectir
els textos aquí inscrits*

Foto portada: Fira Lateral 2019.
Cultura 21, SCCL

Disseny, maquetació i impressió:
L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL

Dipòsit legal B-22.823/80
ISSN 1133-8415.

**Aquesta revista ha estat impresa
en paper ecològic.**



 **Generalitat
de Catalunya**

Sumari

04

TORNAVEU

Martha Gómez.

05

EDITORIAL

Cuidar la vida.

06

NOTICIARI

Agnès Giner.

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

La igualtat de gènere, prioritària
per a l'ACI.
*Confederació de Cooperatives de
Catalunya.*

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

Cultura 21: pensament crític
i comunitat.
Pep Valenzuela.

13

L'ENTREVISTA

Bel Olid.
Sara Blázquez.

16

PREMIS ECONOMIA SOCIAL 2019

L'economia social i solidària en les
polítiques actives d'ocupació per al
desenvolupament local.
Jesús Gellida.

19

SOSTENIBILITAT

La transició cap a una energia social i
solidària
Mar Carrera.

23

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

Enxarxem-nos per enfortir el
cooperativisme d'usuàries d'habitatge
a Catalunya.
La Dinamo Fundació.

26

RESSENYA

Qui tem Fernando Garrido?
Josep Edo.



Un parell de preguntes (que són tres) a:

Martha Gómez Córcoles

(Elda, País Valencià, 1988) Gestió de projectes tecnològics a Jamgo, SCCL

El cooperativisme em sembla atractiu

perquè té unes potencialitats molt grans per trencar amb l'aïllament i l'atomització de la vida a les quals ens ha sotmès el sistema capitalista. Per mi ha sigut una manera de crear comunitat i teixir aliances amb moltes persones, les quals ens fem la vida més fàcil mútuament. Laboralment, també ha significat una manera de trencar la dicotomia treball-vida i començar a ressituar allò que és important de veritat, com cuidar la gent que tenim al voltant i intentar que totes tinguem una vida digna. Jo vinc del sector de la tecnologia, concretament del màrqueting digital, un sector vertical, competitiu i masculinitzat. En aquest sector, el cooperativisme és una oportunitat per crear espais de treball horitzontals, de suport mutu i que ens permeten pensar en uns altres paràmetres més enllà del benefici econòmic.

La màxima expressió del cooperativisme és quan és una eina per transformar la societat des dels marges.

El que no em convenç del

cooperativisme és que ara mateix ens costa interpel·lar les capes més desfavorides de la població per tal que

els pugui ser una eina per aliar-se i teixir xarxes. Dit d'una altra manera, el cooperativisme català del primer terç del segle xx era una eina molt forta de la revolució social perquè gran part de la classe obrera se la va fer seua. Ara mateix em costa veure una realitat com aquella.

No imagine una altra manera de ser sòcia d'una empresa que no sigui cooperativa.

De fet, a mi l'economia social i solidària em va descobrir que hi havia altres models per organitzar-se al voltant de la faena. Els paràmetres en què estan plantejades les empreses capitalistes mai no els he sentit com a propis i no m'imagino en un altre model d'empresa.

El motiu principal és que, tot i ser conscients que la sostenibilitat econòmica és bàsica perquè les cooperatives tiren endavant, les decisions no sempre es prenen des d'ací, sinó avaluant l'impacte que tindrà en les persones a molts àmbits. En definitiva, apostaria pel cooperativisme perquè em pareix la fórmula ideal per tirar endavant projectes basats en la solidaritat mútua, l'horitzontalitat i la transformació social.

Cuidar la vida



Tanquem l'edició d'aquesta revista en ple confinament per la pandèmia del SARS-CoV-2, coneguda popularment pel *nou coronavirus*. En aquests moments, ja sabem que el brot epidèmic actual està relacionat amb el desenvolupament d'una agroindústria intensiva, el creixent mercat d'animals salvatges i exòtics, l'alteració de l'equilibri dels ecosistemes, la desforestació i els incendis, la urbanització massiva i la gran densitat de població que deprimeixen la resposta immune, juntament amb l'emergència climàtica.

En definitiva, el responsable és el sistema econòmic capitalista extractiu que destrueix el medi natural i promou una agroindústria globalitzada. La globalització econòmica que ha fet el món més petit, que ha escurçat les distàncies i ha globalitzat la contaminació i l'escalfament global, també ha globalitzat el turisme i ha transformat la relació entre humans i malalties, sense que hi hagi un sistema de salut pública global apropiat.

L'economia hiperfinanceritzada i l'elevat nivell de deute —tant el corporatiu com el privat—, així com les polítiques d'austeritat —herència de la darrera crisi sistèmica del 2008— anunciaven ja un col·lapse en forma de recessió abans de la crisi sanitària que ara vivim. Finalment, les retallades en els sistemes públics de salut i de protecció social fruit del deliri d'austeritat neoliberal fan que la crisi sanitària s'encari de forma minvada, insuficient, a la vora del col·lapse. Ja estem avisats que pandèmies com aquesta es repetiran i de forma més virulenta si no ens aturem.

El confinament a casa ha posat en evidència la importància dels aspectes reproductius i la realitat de

les cures, tant des del punt de vista domèstic com públic. Des de l'economia social i solidària (ESS) treballem des de fa temps per construir un altre sistema econòmic que sàpiga teixir solidaritat, xarxa de cures i d'ajuda mútua. Ara urgeix un canvi global de model productiu i de consum, una profunda transformació de tot el sistema econòmic basat en l'agroecologia, la varietat de conreus i ramadera, la producció local, ecològica i de proximitat, el comerç just, la producció adequada a la comunitat, des de la solidaritat, l'ajuda mútua, les cures i la vida reproductiva, el respecte a la vida i a la sobirania local.

Des d'ajuntaments compromesos, cooperatives i empreses de l'ESS, ja es comença a reorientar la producció per fer front a l'emergència sanitària, fabricant màscares i altres estris sanitaris. Als barris i als pobles catalans, les xarxes de suport mutu autòrganitzen la solidaritat veïnal. I des de les finances ètiques i les entitats de l'ESS s'inicia un fons econòmic solidari, a més de fer pressió conjunta a les administracions perquè apliquin mesures extraordinàries de suport al teixit econòmic democràtic que minimitzin la destrucció d'ocupació. Fem una crida a visibilitzar aquestes iniciatives amb l'etiqueta #PandèmiaSolidària.

No oblidem defensar un sistema de salut pública robust i un sistema de protecció social extens i ampli. Hem de sortir de la crisi apostant per un nou model socioeconòmic, públic-cooperatiu-comunitari, que posi al centre la solidaritat social i l'ecologia. Acabem amb un fort agraïment a totes les treballadores de l'àmbit de la salut, les cures i la vida reproductiva, a la classe treballadora que en aquests moments s'està deixant la pell cuidant la vida i salut de totes i tots.

NOVA EDICIÓ DELS PREMIS ECONOMIA SOCIAL

El Programa de foment de l'economia social, juntament amb la Fundació Roca Galès, porten a terme aquests premis que posen en valor la recerca relacionada amb l'economia social, les cooperatives i el tercer sector. Es volen reconèixer els millors Treball de Final de Grau, Treball Final de Màster o Postgrau. Aquest any es donaran més de 8.000 € en premis, i es mantindrà així el valor dels guardons de l'anterior edició. A més, tots els treballs premiats seran recompensats amb productes del mercat social valorats en 300 €. Tot l'alumnat universitari que hagi presentat els treballs entre el 19 de setembre de 2019 i el 20 de setembre de 2020 hi pot participar. Aquesta ja és la quarta edició amb la qual es volen consolidar els guardons. Compta amb el finançament del Ministeri de Treball i Economia Social.

Els objectius d'aquests premis són promoure la recerca, la reflexió i l'especialització dels estudiants en l'àmbit de l'economia social i solidària, així com incentivar el personal acadèmic a aprofundir en aquesta temàtica. Si t'hi vols presentar, només has d'anar al web del Programa arcoop on trobaràs les bases, el formulari d'inscripció i informació relativa a les altres edicions.



ESPAI #CORONAZERO A GOTEU

La Fundació Goteo obre a comissió zero la seva plataforma de micromecenatge i *crowdsourcing* a disposició de les iniciatives orientades a fer front a la crisi provocada per la COVID-19.

El canal està orientat a acollir iniciatives de diferents tipus, vinculades al sector sanitari; desenvolupament de programari / plataformes (preferiblement *opensource*); de proveïment de productes bàsics; suport a l'economia (pimes, ESS) i treballadors i treballadores; cures i dimensió comunitària.

Trobeu tots els requisits, condicions i informació a <https://ca.goteo.org/channel/coronazero>

A través d'aquest canal, a banda de finançar el projecte amb una campanya de micromecenatge, també es pot activar el *crowdsourcing*, és a dir, no solament demanar que la gent aporti diners sinó també sabers, materials i habilitats compartits.

Goteo és una plataforma de *crowdfunding* o finançament col·lectiu i col·laboració distribuïda (serveis, infraestructures, microtasques, etc.) per a projectes que, a més d'oferir recompenses individuals, generin retorns col·lectius: que fomentin la utilitat pública, el codi obert i/o el coneixement lliure. Els membres d'aquesta xarxa poden complir un o diversos rols: impulsar un projecte, cofinançar-lo o col·laborar en la seva consecució.

+ info: www.goteo.org

LES COOPERATIVES AGRÀRIES TREBALLEN PER GARANTIR LA PROVISIÓ D'ALIMENTS



La Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya (FCAC) confirma que el sector segueix treballant per garantir la provisió d'aliments a la població. Tant els centres de producció de les cooperatives com els agricultors i ramaders mantenen una activitat relativament normal a l'inici de la cadena alimentària. Han implementat mesures preventives per als treballadors de les cooperatives, i han definit protocols d'actuació per complir amb les recomanacions sanitàries.

Tot i així, les cooperatives agràries demanen mesures urgents per poder mantenir la producció i el proveïment d'aliments a la població. Així, la FCAC ha emès una comunicació amb les necessitats urgents a la delegada i subdelegats del Govern a Catalunya i a la consellera d'Agricultura en què remarquen les necessitats bàsiques de les cooperatives agràries per continuar produint aliments i alerten que hi ha problemes d'abastiment d'equips de protecció individuals (mascaretes, guants, bates d'un sol ús...) del personal que manipula aliments, entre d'altres.

Les cooperatives agràries tenen obertes prop de 150 agrobotigues, que són punts de venda propis i abasteixen la població del territori amb queviures de primera necessitat, tot respectant les mesures de seguretat.

A Catalunya, hi ha 194 cooperatives agràries distribuïdes arreu del territori i aglutinen més de 30.000 socis, que són agricultors i ramaders. Entre els productes que elaboren les cooperatives catalanes s'inclouen arròs, cereals, cítrics, fruita, verdura, llet i derivats làctics, carn, oli d'oliva, fruits secs, mel o vi, a més de pinso per al bestiar i per a animals de companyia.

www.cooperativesagraries.cat



XARXA DE SUPORT MUTU PER A PROVEÏDORES AGROECOLÒGIQUES

La cooperativa agroecològica Arran de Terra recopila i publica una llista de proveïdors agroecològics que estan tenint problemes per distribuir la seva producció a causa del tancament de menjadors escolars, llocs de restauració i altres col·lectivitats, arran de la crisi de la COVID-19, en la línia de teixir xarxes de suport mutu davant les adversitats. Trobareu la llista completa a <http://arrandeterra.org/abastiment/>

La llista recull contactes de productores i petites distribuïdores del sector agroecològic que es troben en aquesta situació per facilitar l'enllaç amb consumidors i consumidores que vulguin abastir-se de producte local ara i tots els dies de l'any. Les productores s'hi poden afegir aportant les dades del projecte productiu a través del formulari que trobareu a <http://tiny.cc/agroeco>.

PROPOSA CANDIDATURES ALS PREMIS FUNDACIÓ ROCA GALÈS 2020

La Fundació Roca Galès (FRG) ja ha convocat la nova edició dels Premis Fundació Roca Galès 2020 per reconèixer públicament la tasca social que desenvolupen les entitats i empreses de l'economia social i solidària a Catalunya.

Aquests guardons premien els projectes i/o trajectòries de persones, associacions, empreses i institucions l'objectiu de les quals sigui treballar i promoure els àmbits del cooperativisme, el medi ambient o el benestar social en tres categories:

- **Cooperativisme, economia social i solidària:**
28è Premi Jacint Dunyó
- **Medi natural, educació ambiental i sostenibilitat:**
29è Premi Albert Pérez-Bastardas
- **Justícia social:**
11è Premi Benet Vigo

Els guardonats seran escollits per un jurat entre la selecció de persones, entitats i empreses proposades a través del formulari que trobareu al web: www.rocagales.cat. Animeu-vos a fer les vostres propostes de cooperatives i entitats per optar a les diverses categories dels premis. De moment, podeu fer-ho fins al dia 23 d'abril!



#ESPERANZAHACASA



Esperanzah! a casa és un festival en *streaming* que va començar el 16 de març amb el confinament arran de la declaració de l'estat d'alarma per la pandèmia de la COVID-19 i s'allargarà fins que s'acabi.

Organitzat per la cooperativa Esperanzah i el projecte enCantados, Esperanzah a casa és un festival solidari, inclúsiu i agraït, amb concerts de cantautors, enfocat al públic familiar; de guitarra flamenca, pop, rock, etc., però que també inclou xerrades sobre drets laborals, el coronavirus o Proactiva Open Arms. A més, proposen un espai per a la meditació, sessió de ioga inclúsiu, classe de dansa del ventre, poesia recitada i diverses activitats. Tot plegat en llengua de signes per fer-ho accessible a les persones sordes amb l'associació Inclusivxs.

La idea és crear una comunitat connectada des de les cases. Ara com ara contacten amb artistes, experts en diferents àmbits, organitzacions socials, culturals, ambientals, humanitàries i de l'economia solidària perquè se sumin al festival. Si teniu propostes per participar-hi, podeu fer-ho a través del formulari <http://bit.ly/esperanzahacasaform>

La cooperativa Esperanzah ja ha informat de les dates del Festival Esperanzah 2020 del Prat, i serà el cap de setmana del 16, 17 i 18 d'octubre.

Busqueu-los a les xarxes:

@esperanzahwordlmusicfestivalbarcelona i @encantadosmusica

CAMPANYA LLIBRERIES OBERTES



La cooperativa Som* i l'agència Mortensen han unit forces per posar en marxa la campanya Llibreries Obertes amb l'objectiu de donar suport a les llibreries per superar aquests moments de crisi i perquè, un cop finalitzat el període de confinament, puguin tornar a aixecar la persiana.

La campanya Llibreries Obertes vol teixir una xarxa de suport a les llibreries de les poblacions i els barris d'arreu del país. La campanya incentiva la compra de llibres per avançar a través del web **LlibreriesObertes.cat**, de manera que s'aconsegueixen fons per contribuir a mantenir les llibreries obertes. Els llibres adquirits per les lectores i lectors seran lliurats de mans de la seva llibreria un cop pugui tornar a obrir. Aquestes rebran els diners de la compra íntegrament perquè puguin fer front a les despeses. El projecte és obert a totes les llibreries que vulguin participar-hi i s'hi poden inscriure a través del formulari que trobareu al web de la campanya. S'acabarà un cop puguin tornar a obrir amb normalitat.

Aquest projecte s'ha posat en marxa de manera altruista, i el llibreter es queda el 100 % del que genera la venda de llibres. En rebre cada comanda, el llibreter rep el 50 % de l'import i quan pugui tornar a obrir, el 50 % restant.

Busqueu les llibreries cooperatives que s'hi ha afegit ja a l'apartat «Llibreries» del web de la campanya.

www.libreriesobertes.cat

Som* és la cooperativa catalana dedicada als sectors de la cultura, l'edició i la comunicació. Aglutina diverses marques de continguts culturals, editorials i audiovisuals en diferents formats, entre d'altres *Sàpiens*, *Cuina*, *Descobrir*, *Ara Llibres*, *La Casa dels Clàssics*, *Bernat Metge* i *Batabat*.

LA CONFEDERACIÓ DE COOPERATIVES RECOPILA L'IMPACTE DE L'EMERGÈNCIA SANITÀRIA

Atenent la situació d'emergència i amb l'objectiu d'oferir les millors eines i recursos a les cooperatives, la Confederació de Cooperatives de Catalunya ha elaborat un formulari amb qüestions específiques de la situació que estan patint les cooperatives en els àmbits econòmic i social. Trobareu el formulari a la pàgina d'inici del seu web: www.cooperativescatalunya.coop.

L'objectiu de la recopilació de dades és compartir l'anàlisi sobre l'impacte del coronavirus en l'economia cooperativa i consensuar mesures efectives que permetin reduir-ne els efectes negatius. La Confederació també demana a les cooperatives que se segueixin les indicacions i recomanacions que les fonts oficials fan arribar a través de diversos mitjans per frenar l'expansió del coronavirus SARS-CoV-2, i dediquen un apartat del seu web a recollir les informacions oficials i les mesures relacionades amb aquesta crisi que van acordant les diferents administracions.

+ info: www.cooperativescatalunya.coop

FE D'ERRATES

Per un error de maquetació, a la revista 440 de març, el cos del text de l'entrevista a Itziar González de les pàg. 14 i 15 és erroni. En canvi, sí que és correcte el text de la pàg. 13 pel que fa al títol, l'entradeta i el qüestionari breu. Properament, tornarem a publicar l'entrevista de manera íntegra amb el text pertinent. Us demanem disculpes per la confusió que us pot haver ocasionat.



LA IGUALTAT DE GÈNERE, PRIORITÀRIA PER A L'ACI

LES COOPERATIVES PODEN SER L'EINA PER REDUIR LES INJUSTÍCIES SOCIOECONÒMIQUES A QUÈ S'ENFRONTEN LES DONES!

Confederació de Cooperatives de Catalunya

@CooperativesCAT

La igualtat de gènere i l'apoderament de les dones són desafiaments tant dins de les cooperatives com en els països en què operen. Hi ha múltiples barreres que imposen limitacions a les dones, obstaculitzant el seu accés a oportunitats, que sovint es tradueixen en restriccions legals que institucionalitzen la marginació de les dones. Eliminar les barreres que frustren la igualtat de gènere és un objectiu fonamental per a l'acció cooperativa i una prioritat clau per l'Aliança Cooperativa Internacional i les seves organitzacions membres, que tenen com a objectiu fer realitat les mesures de l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible amb perspectiva de gènere.

El Dia Internacional de la Dona representa una oportunitat ineludible per mobilitzar accions mundials per aconseguir la igualtat de gènere per a totes les dones, joves i nenes. El 2020, el lema «Soc de la generació igualtat: pels drets de les dones» marca el 25è aniversari de la Declaració i Plataforma d'Acció de Pequín, que reconeixia els múltiples beneficis de les cooperatives. Ara, és hora que les Nacions Unides i la cooperació internacional per al desenvolupament augmentin i prioritzin l'ajuda dirigida als actors clau de desenvolupament que enforteixen l'apoderament econòmic, social i polític de les dones.

Les solucions cooperatives van més enllà del negoci de les economies de mercat i poden ajudar a aconseguir no deixar ningú enrere a l'Agenda, així com contribuir a «Una dècada d'acció i lliurament».

Com a actors econòmics, tenint en compte les normes de gènere, les dones continuen guanyant menys, tenen més probabilitats de participar en treballs no remunerats i són més properes a ser ex-

closes del treball digne. Tot i això, volem recordar que quan les dones s'estableixen o s'uneixen en cooperatives, realitzen activitats laborals innovadores, obtenen ingressos més elevats i augmenten el rendiment i la competitivitat empresarials. L'adhesió a les cooperatives augmenta la seva presa de decisions al cercle familiar i millora la seva participació i apoderament en els assumptes comunitaris, atès que les cooperatives, com a empreses centrades en les persones, es basen en l'ocupació inclusiva i accepten les dones que pateixen desigualtats en múltiples facetes.

En temps de conflicte i reconstrucció postconflicte, s'observa que una de les primeres formes d'empresa que s'estableix és la cooperativa. Les dones són les primeres a unir-se, restaurant un teixit basat en la confiança i esperança mútues, abordant necessitats personals i comunitàries, com la llibertat enfront de la violència i els conflictes armats.

Les cooperatives estan compromeses a lluitar contra qualsevol forma d'assetjament i violència contra les dones, i els seus beneficis en la construcció de la pau i la resiliència han estat reconeguts per institucions clau en múltiples àmbits, incloent-hi la Recomanació de l'OIT sobre l'Organització de l'Ocupació (transició de la guerra a la pau).

Tenint en compte que l'equitat de gènere es veu cada vegada més com un pilar per al desenvolupament econòmic sostenible i el benestar social, cal reforçar els models econòmics centrats en les persones, que promouen els drets humans de les dones, joves i nenes a tots els nivells, i fan realitat l'ODS número 5 de l'Agenda 2030 de Nacions Unides.

Cultura21: pensament crític i comunitat

Una història d'èxit quan era més difícil, però també, potser, més necessari. L'any 2011 bullia fort l'olla de la crisi financera, immobiliària...; l'Arnau Carné i el Simon Sánchez crearen Cultura21 i decidiren engegar un projecte editorial, Tigre de Paper Edicions, per publicar pensament i crítica social, en català i des de la independència i el compromís per la transformació. «Això és una bogeria», els digueren.

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela



Parada de Tigre de Paper i Catarsi Magazin a la Fira de l'ESS 2019.

Això, però, era només la primera pedra d'una construcció en els diferents espais del pensament crític, que ja és realitat consolidada amb la Fira Litoral i la revista *Catarsi*, i creix amb l'adquisició d'Edicions Bellaterra, un pont amb l'estudi i elaboració acadèmics.

El Tigre es llança amb una perspectiva nova de la crítica social, «no amb els assajos clàssics, sinó buscant línies a través de la narrativa, per a lectores sensibilitzades que es qüestionen el sistema i els valors», explica l'Arnau, tot recordant que «hi ha un públic receptiu a aquestes idees que han estat marginades». La novel·la de tema social, per tant, com a «eina útil, a través d'una lectura enriquidora i planera per acostar-se al qüestionament de la societat». A poc a poc, s'incorporen també elements més d'assaig i polític per complementar les obres de narrativa.

Dels 5 títols del primer any, s'ha passat als 20 del 2019, i enguany se n'anuncien 24; més de 90 títols en total en 4 col·leccions. Tot plegat, amb un model de subscripció que

compromet a comprar 10 títols l'any, entre el conjunt editat, amb un descompte del 15 %.

Això, tal qual, ja seria una experiència intel·lectual i empresarial a tenir en compte. Però, com s'ha dit, l'editorial no camina sola. Marc Garcés s'incorporà al cap de dos anys per reforçar l'equip i diversificar catàleg. El 2015, naixia la Fira Litoral com a espai d'exposició i trobada del pensament crític a l'Estat espanyol —i ara també internacional—, que aquest any celebrarà la sisena edició.

Arriba "Catarsi"

Laura Arau va començar fa poc més de dos anys per dedicar-se a la Fira, que l'any passat, a més de llibres, va estrenar la Litoral Pro (professional), fira d'editors de llibres radicals d'arreu del món. Míriam Raventós va arribar fa poc més d'un any per portar la coordinació econòmica en moments en què veia la llum *Catarsi*, que vol ser «revista de referència de pensament crític en català» i «una eina per generar



debat polític i reflexió profunda, tenint com a horitzó la transformació de la societat», d'acord amb la presentació publicada al seu web la primavera de 2019. Arnau Arqué va entrar el juny per coordinar aquesta publicació.

«Tigre de Paper i Literal havien creat una comunitat; potser hi havia ja un públic latent, però no existia com a tal. Amb els processos, els canvis i l'interès que ha provocat la política i les propostes noves de vida, apareix *Catarsi*, que intenta que tot aquest debat a la societat tingui un espai més assossegat, dinàmiques de debat més adequades», afirma Arqué. De fet, la revista, amb web d'accés lliure, nasqué amb 400 subscriptors, que avui ja sumen més de 800. La tirada del proper número serà de 2.000 exemplars i les visites mensuals al web sumen 7.000.

D'altra banda, *Catarsi* neix amb l'«homologació» d'altres projectes semblant, en el mateix moment i en diferents països, com Itàlia, França, Alemanya i els Estats Units. A més de la publicació, s'han fet tres

congressos. «Hi ha una xarxa d'intercanvi, contacte i debat, i *Catarsi* treballa per traduir al català els debats internacionals, de l'esquerra i els moviments socials, així com col·laborar amb els nostres debats molt particulars en aquesta situació política complexa que vivim i portar-los fora, fer aportacions també des d'aquí».

Edicions Bellaterra

Més recentment, Cultura21 ha fet seu el repte de donar continuïtat i relançar Edicions Bellaterra, un segell amb 46 anys d'història, projecte que coordina el Simon. Aquesta editorial, explica, forma part d'una generació que ara es retira. «En pensar en el traspàs, José Luis Ponce, editor de Bellaterra i amb qui hem col·laborat per fer Literal, ens va proposar donar continuïtat a l'editorial per la coincidència en plantejaments i idees».

El traspàs, però, no és ni senzill ni barat. Es parla d'uns 1.000 títols publicats. Per adquirir, en aquesta primera fase, la Sèrie General Uni-

Equip de Cultura21 a la seva seu.

versitària i la col·lecció de «Filosofia Política», es va obrir el passat novembre una emissió social de 300 títols participatius de 1.000 euros.

Una aposta molt agosarada, però necessària, subratlla el Simon: «una editorial acadèmica per poder treballar qüestions de més llarg abast i profunditat, no solament divulgació, també construcció i generació de ciències socials, treballant en els diferents plans de pensament crític».

“

Dels 5 títols del primer any, s'ha passat als 20 del 2019, i n'anuncien 24 enguany; més de 90 títols en total, en 4 col·leccions.

“

S'ha creat una comunitat, un públic latent que no existia com a tal i amb els processos i canvis polítics i socials es reconeix.



La base de tot plegat es va asentar a poc a poc, recorda i destaca el Marc, «assegurant els passos, sense finançament extern». I sobre una base força sòlida, ja en marxa la Litoral i amb *Catarsi* donant les primeres passes, el passat 2019 aconseguiren el finançament d'un projecte Singulars per ampliar la Fira amb l'espai Litoral Pro, impulsar *Catarsi* i començar el procés de cooperativització de Bellaterra, així com incorporar quatre persones. «Sense els recursos, és clar que aniríem més lent —afirma en Simon—, però igualment aniríem endavant, sabem on anem».

De les vuit treballadores actuals, set en són sòcies, totes en el règim general i amb sous al nivell del conveni del sector. «La idea és que qui s'incorpori a Cultura21 estigui sis mesos de prova i, llavors, si totes hi estem d'acord, que passi a ser sòcia», explica la Míriam. A més, hi ha unes 1.000 persones associades a la cooperativa entre tots els seus projectes.

Aliances

La cooperativa ha establert mecanismes per controlar la petjada ecològica de la feina en establir criteris d'ecoedició, a partir de l'experiència i la formació de Pol-len Edicions, una referència en aquest compromís.

L'equitat de gènere és un altre objectiu i una forma de pensar la feina i l'equip. Primer, recorda la Laura, en la programació de la Fira, però ara ja en tota l'activitat i l'organització.

Cultura21 participa a la XES i a la FCTC, així com en associacions d'editors, «tant per criteris polítics com de sector», destaca la Laura. I ara impulsen el circuit Cultura Cooperativa, acabat de néixer per visibilitzar una altra forma de fer i consumir cultura.

En el balanç de publicacions, compten ja amb fites de somni, com per exemple, recuperar traduccions al català ja descatalogades d'*El Manifest Comunista* i *El Capital*. També han traduït de l'original en alemany un clàssic com el *Reforma o revolució*, de Rosa Luxemburg, i un recull de textos de Gramsci també inèdits en català; i noms destacats internacionalment, entre els quals els d'Arundhaty Roy, Premi Booker; Elfriede Jelinek, Nobel de Literatura 2004; Silvia Federici, Angela Davis, Wu Ming... «Estem en primera línia —emfasitza amb sa orgull l'Arnau— publicant en català aportacions destacades del pensament crític internacional, tant en literatura com en assaig; és molta cosa».

I en poden també avançar d'altres que segur que ho seran, de fites, com la col·lecció «Els petits ti-

Litoral Pro 2019, trobada professional entre editors a la Litoral.

gres», de biografies de personatges catalans per a infants a partir de 7 anys, amb dos títols per a la primavera: Neus Català i Montserrat Roig, i una per a la tardor, Salvador Puig Antich. «Volem recuperar aquestes històries —diu el Simon—, que els infants tinguin referents de casa, gent que ha fet coses extraordinàries, vides reals, compromeses amb el país i la societat». I novetats també a la Litoral, a més de l'espai Pro, una zona de trobada entre literatura i cinema, en col·laboració amb el Festival Protesta de Vic, de cinema de crítica social amb el qual tenen aliança.

“

Arnau: «Publicar en català aportacions destacades del pensament crític internacional, tant en literatura com en assaig, és molta cosa.»

Dubtem si saludar-nos amb petons. Poc sabem que un parell de dies després estarem confinades a casa. Hem quedat al bar de la Sala Beckett. Bel Olid (Mataró, 1977) arriba indignada després de veure un vídeo on el nord-americà Joe Biden no para de *toquetejar* nenes, clarament incòmodes, sense que ningú li pari els peus. Activista feminista, Olid és escriptora, traductora i professora. És també, des de fa cinc anys, la presidenta de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC). Parlem de llibres, del mercat editorial, de cooperativisme, de cultura i del masclisme que tot ho travessa.

Bel Olid

Un personatge històric que voldries

conèixer: La meva àvia, es va morir un any abans que jo naixés. No sóc gaire mitòmana.

Una lectura imprescindible: No hi ha cap lectura imprescindible i totes les lectures són imprescindibles.

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: @afrofeminas. És una veu col·lectiva i necessitem escoltar les coses que diuen.

No podries viure sense... La gent que m'estimo.

Encara tens pendent... Moltes coses! La resta de la meua vida!

El cooperativisme és... Imprescindible.

«Només el 10% dels escriptors viu d'activitats literàries»

Sara Blázquez
@SaraBlazquez

66

«Hi ha gent que diu: “si imposem quotes, hi haurà dones mediocres”. Perdoneu, està ple d’homes mediocres!»

Què està passant perquè en uns pressupostos la cultura no estigui prou valorada?

Que als polítics els agrada molt fer servir frases de grans escriptors per il·lustrar els seus discursos i omplir-se la boca dient que la cultura és molt important, però quan han de posar mesures sempre és l’última cosa. El tema dels pressupostos no és només que cal més inversió, sinó que cal un plantejament molt clar de què és el que volem, a mitjà i llarg termini. Des que jo soc presidenta de l’Associació d’Escriptors en Llengua Catalana (AELC), han passat quatre consellers de Cultura. No pot ser que en cinc anys tinguem quatre consellers de Cultura. És molt complicat. I, a més, no se segueixen les línies els uns als altres, fins i tot sent del mateix partit. Necessitem debat social en profunditat sobre quina mena de cultura volem i sobre com volem invertir aquests recursos.

Alguna vegada has dit que, de tota la cadena, els escriptors són els que menys rendiment econòmic treuen de l’obra que han creat. Encara és així o s’està avançant?

Encara és així sense cap mena de dubte. Només el 10% dels nostres socis —i en tenim 1.500— obté la meitat dels seus ingressos o més d’activitats literàries o paraliteràries (xerrades, clubs de lectura, articles als mitjans...). A més, aquests ingressos són molt pocs. Penso en casos com Islàndia. És un país molt petit, que té uns 300.000 parlants d’islandès i, en canvi, tenen molta gent que es dedica professionalment a l’escriptura. Saben perfectament que, com a llengua minoritària, poden ser



Bel Olid durant l’entrevista; d’esquena, l’autora.

menjats per l’anglès en qualsevol moment. El govern destina uns recursos a mantenir durant dos anys l’escriptor o escriptora que presenti un projecte per escriure un llibre, i al cap de dos anys ha de presentar el llibre que ha escrit. Són sous modestos que li permeten viure i poca cosa més, però li permeten viure. I durant dos anys es pot dedicar a escriure el seu llibre.

Volem que la realitat que vivim estigui reflectida en la cultura? Calen recursos. Els editors es guanyen la vida poc i malament, sobretot les editorials més petites i mitjanes, i les grans són una altra cosa, perquè no es dediquen a la literatura, sinó al comerç, però les editorials més petites tenen més dificultats. Pensa que de cada llibre venut nosaltres cobrem el 10%. Les tirades de llibres en català solen ser de 1.000 exemplars. Si vens els 1.000 exemplars pots estar content. Si en vens 10.000, és un *best seller*. Si els vens què tens? 18.000 euros? 18.000 euros que t’han costat dos anys. Fins i tot si fas un *best seller*, cobres uns 5.000 euros l’any. Bruts. Per tant, és impossible. Si com a societat volem que això millori, que deixem de ser escriptors de nits, caps de setmana i estius, ho hem de fer d’alguna manera. I en una cultura com la nostra, que no té tants parlants i tots parlen altres llengües que tenen estats molt potents al darrere, ens hi hem de posar col·lectivament.

Cal qüestionar les regles del mercat editorial?

Crec que és massa important per deixar-ho en mans del mercat. Entenc que

els metges s’han de guanyar la vida i han de cobrar un sou perquè tothom ha de tenir accés a una sanitat de qualitat, per això paguem uns impostos que van a mantenir aquest sistema sanitari. Creiem que és igualment important que tothom tingui accés a la cultura? De la mateixa manera que em sembla bé que tothom tingui accés a la sanitat, també em sembla necessari que tothom tingui accés a la cultura, però les persones que ens hi dediquem hem de poder viure, igual que han de poder viure els metges. Si col·lectivament pensem que això és important, hi hem de dedicar recursos.

Pel que fa a l’autor, quines diferències hi ha entre les petites i les grans editorials?

Econòmicament no hi ha gaire diferències. Tothom et paga el 10% que et toca i potser una gran editorial et pot oferir un avançament més alt, però els avançaments en català no són gaire alts. On hi ha molta diferència és a l’hora de negociar els contractes. Les editorials més petites respecten molt més els drets dels autors i dels traductors que no pas les editorials més grans. Fins ara, les més grans tenien l’avantatge de la distribució, els llibres estaven molt ben distribuïts i això és molt important per poder arribar a la gent. Si la gent va a la llibreria del seu poble i no tenen el teu llibre, els estàs posant un problema. En els últims anys, fins i tot les editorials més petites estan ben distribuïdes; per tant, és més una qüestió de si et trobes bé amb el teu editor. De relació personal i de quina editorial encaixa amb el que tu escrius.

Produïm massa llibres?

Produïm els llibres que produïm, però quan pensem a dedicar recursos públics els hem de dedicar a la literatura de qualitat i a tenir una varietat adequada en tots els gèneres literaris per a totes les edats en la nostra llengua i produïda en la nostra llengua, perquè les traduccions són importants, però de vegades ens oblidem de com d'important és la nostra visió del món, com a cultura catalana, que només la tenim nosaltres. Hi ha d'haver obres que estiguin escrites des de la nostra perspectiva, per entendre'ns, per reflexionar sobre qui som i cap a on volem anar. Llavors les editorials han de pensar per què estan publicant el que estan publicant, és responsabilitat de cada grup, i els grups grans tenen més responsabilitat que els petits, que cuiden molt més. En la saturació del sistema literari, hi tenen més responsabilitat les grans editorials que les més petites. I després hi ha el problema de la tirania de la novetat. És més important un llibre que acaba de sortir que un llibre que potser fa sis mesos que ha sortit i que és interessantíssim. Les llibreries moltes vegades es veuen inundades per una allau de novetats. No és res que no passi en altres sectors.

Cada vegada hi ha més editorials cooperatives que introdueixen noves maneres de fer o projectes amb una forma de viure o de produir la cultura amb valors de l'economia social i no tant del consumisme. Què en penses?

Em sembla molt interessant. Els projectes que estan ben cuidats, que estan reflexionats i que sorgeixen amb una voluntat de sostenir-se en el temps econòmicament, però també amb les ganes d'aportar el coneixement de tothom qui s'hi implica per aportar una cosa diferent a la societat, em semblen fantàstics. Personalment, com a escriptora, treballo amb editorials mitjanes i també amb editorials grans, i n'hi ha que tenen projectes fantàstics i que tenen

recursos que potser les petites no tenen. És un ecosistema que pot conèixer bé, mentre tothom respecti el seu àmbit, i que les grans no es vulguin menjar les petites. Al final, la gent quan va a la llibreria no es pregunta quina editorial li ha posat això a l'abast, el que vol és trobar les coses que li interessin o que li proposin coses. No és qüestió de robar-nos lectors, sinó de construir nous lectors.

Dius que els autors homes els llegeixen 50% homes i 50% dones, mentre que les autores dones són llegides per un 80% de dones.

És que els homes es pensen que no escrivim per a ells. La mateixa frase dita per un home o per una dona té més prestigi si la diu un home, i de fet això les feministes ho sabem molt bé perquè reivindicacions que fa segles que van fer, la diu un home i, de cop i volta, té més credibilitat. Això passa amb la sensació d'autoritat que tenen els lectors. Quan tu ets una dona, ets susceptible de pensar que les altres dones tenen coses interessants a dir. Perquè si tu penses coses interessants, pot ser que les altres dones també. Als homes, en canvi, els és una mica més difícil accedir a aquesta lògica. Això no m'ho invento jo, són estudis que estan publicats.

De quina manera afecta aquest sistema patriarcal el món de la literatura?

Afecta igual que en tots els àmbits. Pel que fa a la gent que hi treballa, és bastant paritari o fins i tot hi ha més dones, però es queden sempre en els llocs de baix. Si tu estàs al lloc de decisió de quines obres s'estrenen o es publiquen, o quines pel·lícules s'estrenen, i tens un biaix de gènere molt clar, perquè no t'has plantejat mai el feminisme o et sembla una ximpleria perquè creus que només et fixaràs en els millors, les decisions seran unes. Doncs no, tots els estudis demostren que no et fixaràs en els millors, sinó que et fixaràs en els homes.

S'ha d'imposar quotes. Si no ho fem així, no hi arribarem mai. Hi ha gent que diu: «si imposen quotes hi haurà dones mediocres». Perdoneu, està ple d'homes mediocres! No estan arribant els millors, sinó els qui tenen més recursos, els qui tenen famílies més ben situades, etc. A més, perquè una dona arribi a segons quins llocs, ha de demostrar que és 25 vegades més bona que un home. I no ens hem de fixar només en l'eix de gènere, sinó quines veus estem decidint no escoltar? Quines veus estan creant al nostre país i estem decidint ignorar. És important que ens ho plantejem.

Si ja és difícil per a qualsevol autor que escriu en català, si a sobre fas poesia, encara deu ser més complicat!

La poesia està en un bon moment de salut, perquè sí que hi ha una vitalitat de la poesia dita en directe, hi ha una generació jove que està pujant amb molta força i que està fent coses molt interessants. Penso en Mireia Calafell, que està fent coses meravelloses, penso en Maria Sevilla, i en molts autors que estan fent coses molt potents. Literàriament hi ha molt bona salut, el problema és que totes aquestes persones es guanyen la vida d'altres maneres. Si només el 10% dels nostres socis es guanyen la vida amb feines literàries o paraliteràries, entre els poetes s'acosta al 0%.

Des d'aquesta mirada, quins són els teus referents literaris?

Tot el que he llegit m'ha influenciat, tot obre finestres. Fins als 20 anys, vaig llegir els senyors del cànon. Van ser la meua formació literària formal, però també informal. Era un fil molt fàcil d'estirar. I a partir dels 20 anys vaig començar a topar amb més escriptores i amb escriptores que no se m'havien ofert ni a l'escola, ni a l'institut, ni a la universitat. Si vas a la biblioteca i agafes un llibre a l'atzar és molt fàcil que sigui escrit per un home. I això està canviant lentament, però no a la velocitat que necessitem. En els darrers deu anys, he escoltat molt les escriptores que m'interessen i a partir del que els interessa a elles he anat estirant més fils i estic descobrint autores meravelloses que escriuen coses que m'interessen molt. Ara estic amb *Los argonautas*, de Maggie Nelson, i estic molt entusiasmada perquè de vegades em costa trobar llibres que m'emocionin i aquest llibre és una mena d'explosió tant d'emocions com de pensaments. Com qüestiona algunes idees molt actuals em sembla molt interessant. I estic a punt de començar *Boulder*, d'Eva Baltasar, perquè vaig llegir *Permagel* i també em va arrossegar. Hi vaig molt ben predisposada perquè em torni a passar el mateix.

“

«Hi ha d'haver obres que estiguin escrites des de la nostra perspectiva, per entendre'ns, per reflexionar sobre qui som i cap a on volem anar.»

Jesús Gellida, politòleg i investigador social

@jesusgellida

Primer Premi al Millor Treball de Final de Màster/Postgrau

Premis Economia Social 2019

L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA EN LES POLÍTIQUES ACTIVES D'OCUPACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT LOCAL

Una anàlisi comparada entre Tarragona i Reus

L'economia ha acabat sent un fi en si mateixa en comptes de ser el mitjà per aconseguir una qualitat de vida digna i un benestar comú. Una economia actual basada en el lucre i la competitivitat, que genera pobresa, crea desigualtats i està al servei dels interessos privats d'uns pocs. Una economia que promou un desenvolupament economicista i productivista basat en un consum desenfrenat i un creixement sense fi. Un desenvolupament on preval l'acumulació de capital per sobre de les persones, de les seves necessitats i de les seves capacitats, i que es mostra indiferent als danys humans, socials i ecològics produïts per a aconseguir els seus objectius.

Davant d'aquesta situació, una altra economia necessària, possible i, de fet, ja existent és l'economia social i solidària (ESS). Una economia que aporta un ric, ampli i divers ventall d'iniciatives socioeconòmiques que funcionen amb una lògica diferent de la lògica competitiva del sistema capitalista, recuperant formes de fer basades en la reciprocitat, el cooperativisme, la solidaritat, i que posa les persones, la sostenibilitat de la vida i el planeta per sobre de l'obtenció de beneficis. Una altra economia que, en definitiva, ens permet plantar la llavor del canvi per construir un model econòmic i social que tingui les persones i el planeta en el centre del model productiu. Una economia per al desenvolupament local sostenible.

En un context de crisi i de transició, on les polítiques públiques de promoció econòmica i d'ocupació dutes a terme han estat insuficients, és l'hora d'aprofundir en un nou model de desenvolupament local que prioritzi les dimensions socials, ambientals i humanes de l'economia, que mobilitzi millor els recursos endògens del territori i que, en definitiva, resolgui les necessitats de la ciutadania en pro del bé comú i la cohesió social.

En aquest document, es fa referència als resultats i les conclusions principals d'una investigació en el marc del treball de final de màster (TFM) en Ciències Polítiques que es vol ampliar mitjançant una tesi doctoral sobre la matèria. En aquest sentit, s'ha realitzat una recerca per a analitzar les polítiques actives d'ocupació (PAO) per al desenvolupament local des de l'enfocament de l'ESS. Per a dur-la a terme, s'ha fet un estudi de cas comparat de les PAO vinculades a l'ESS de les ciutats de Tarragona i Reus. Una estratègia de recerca a través de mètodes mixtos per a l'obtenció d'informació i la seva posterior anàlisi, utilitzant una combinació de diverses tècniques qualitatives i quantitatives. Els dos casos a analitzar s'han seleccionat per ser efectivament comparables i rellevants per les seves similars característiques demogràfiques i socioeconòmiques.

Els conceptes clau de la investigació:

- L'economia social i solidària: una economia plural, diversa, en constant creixement i aprenentatge.
- El desenvolupament local: una economia per a la transformació social des de l'àmbit local.
- Les polítiques actives d'ocupació: la promoció de polítiques públiques orientades al canvi des dels principis de la ESS.

ESPAIS PER A LA PROMOCIÓ DE L'ESS	Red Internacional de promoció de la ESS (RIPESS)
	Red Estatal de la ESS (REAS)
	Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya (XES)
	Xarxes locals de l'ESS
	Mercat social → Balanç social → Balanç comunitari → Mapa Pam a Pam → Fira d'ESS
	Xarxa de Municipis de l'ESS (XMESS)
	Coordinadora pel Comerç Just i les Finances Ètiques (La Coordi)
	Associació Economia Social de Catalunya (AESCAT)
	Ateneus cooperatius

Font: elaboració pròpia.

Les polítiques actives d'ocupació per a la promoció de l'economia social i solidària

L'àmbit local és una escala adequada i propícia per aconseguir aquest acostament més gran entre economia i societat per al benestar comú. Respecte a això, els dispositius de promoció econòmica i ocupació dels ens locals són l'espai en què pot articular-se el gros de les polítiques públiques orientades al canvi des dels principis de l'ESS, entre les quals destaquem les tres següents:

- La promoció de les pràctiques socialment responsables entre els agents econòmics i socials del territori.
- El foment de l'emprenedoria social.
- La integració de l'ESS en l'agenda del desenvolupament econòmic local.

En aquest àmbit, l'ESS té instruments directament vinculats al desenvolupament local com ara: eines per crear ocupació, eines per finançar projectes, eines per estimular la demanda, eines per millorar l'oferta, eines per crear béns públics, eines per redistribuir béns públics i, finalment, eines per a l'estalvi individual i col·lectiu. Una caixa d'eines que, majoritàriament, contribueixen també a la sostenibilitat ecològica; impliquen la participació ciutadana, com a productores, com a consumidores, com a activistes, etc., i quasi totes reforcen el sentit de comunitat.

Les polítiques públiques locals sota l'enfocament de l'ESS haurien de respondre a dos grans objectius generals: les que tenen com a objectiu la promoció, sensibilització, difusió i impuls a la generació de noves iniciatives i a la transformació de societats mercantils en entitats d'ESS; i les que tenen com a objectiu el reforç, l'enfortiment i la millora de les iniciatives d'ESS ja existents. Segons la Xarxa de Municipis per l'ESS (XMESS), podem classificar les polí-

ELS ATENEUS COOPERATIU	OBJECTIUS	SERVEIS	ADREÇAT A	UBICACIÓ
	Esdevenir un espai de referència al territori	Punt d'informació	Emprenedors i empenedores	Alt Pirineu i Aran
	Fer una diagnosi de les iniciatives de l'ESS al territori	Jornades i tallers	Entitats de l'ESS	Coòpolis BCN
	Participació i promoció d'espais i fires de l'ESS	Assessorament en la transformació d'empreses i associacions en cooperatives.	Centres educatius	Barcelonès Nord
	Visibilitzar l'ESS	Orientació, acompanyament i suport a la creació, el creixement i la consolidació d'empreses de l'ESS	Empreses	Baix Llobregat
	Fomentar la creació i consolidació de noves empreses de l'ESS	Recursos i materials del programa AraCoop	Gestories i assessories	CoopCamp
	Generar riquesa i ocupació de qualitat als territoris	Formació en tràmits i gestions	Ciutadania en general	Catalunya Central
		Formació als centres educatius per donar a conèixer l'ESS		La Col·lectiva
		Laboratori i catàleg de bones pràctiques		Maresme
		Identificació i suport a projectes singulars		Coopsetània
				Ponent-Coopera
				Terres gironines
				Terres de l'Ebre
				Vallès Occidental
				Vallès Oriental

tiques públiques d'ESS en cinc tipus: de coneixement i planificació, normatives, de fertilització, d'impuls i d'ús. Mitjançant la formació, els ajuts econòmics, la contractació pública responsable, el finançament, l'assessorament i acompanyament, la participació directa, cessió d'espais i materials, detecció d'oportunitats i de necessitats socials, fins a l'impuls d'avantatges fiscals.

L'estudi de cas

Els ajuntaments de Tarragona i Reus gestionen les polítiques actives d'ocupació (PAO) a través del Tarragona Impulsa i del Mas Carandell, respectivament. Dos organismes que promouen, dissenyen i gestionen les polítiques de desenvolupament socio-econòmic local, que comprenen la promoció de l'ocupació local, el foment de la creació d'empreses i la dinamització del teixit empresarial, i que centren la seva activitat en l'orientació, la formació, l'ocupació, la intermediació i l'emprenedoria.

Els quatre eixos d'anàlisi plantejats en la investigació són:

- la identificació del tipus de PAO desenvolupades a Tarragona i Reus.
- el grau en què aquestes polítiques estan adaptades a la perspectiva de l'ESS.
- el grau en què aborden els objectius de l'ESS per al desenvolupament local.
- el grau en què els agents locals col·laboren en la diagnosi, la implementació de les PAO i la seva avaluació des de la perspectiva de l'ESS.

Per analitzar l'adequació de les PAO als criteris, objectius i necessitats de l'ESS hem construït una matriu d'indicadors basada en les 15 mesures de la Xarxa d'Economia Solidària (XES) cap a l'economia social i solidària als municipis que trobareu en l'enllaç: www.rocagales.cat/publicacions/altres

L'anàlisi de l'adequació de les PAO a l'ESS l'hem concretat a través de l'anterior matriu d'indicadors, partint d'entrevistes i d'informació documental, de la qual extraïem els resultats quantitatius agrupats en el gràfic següent:

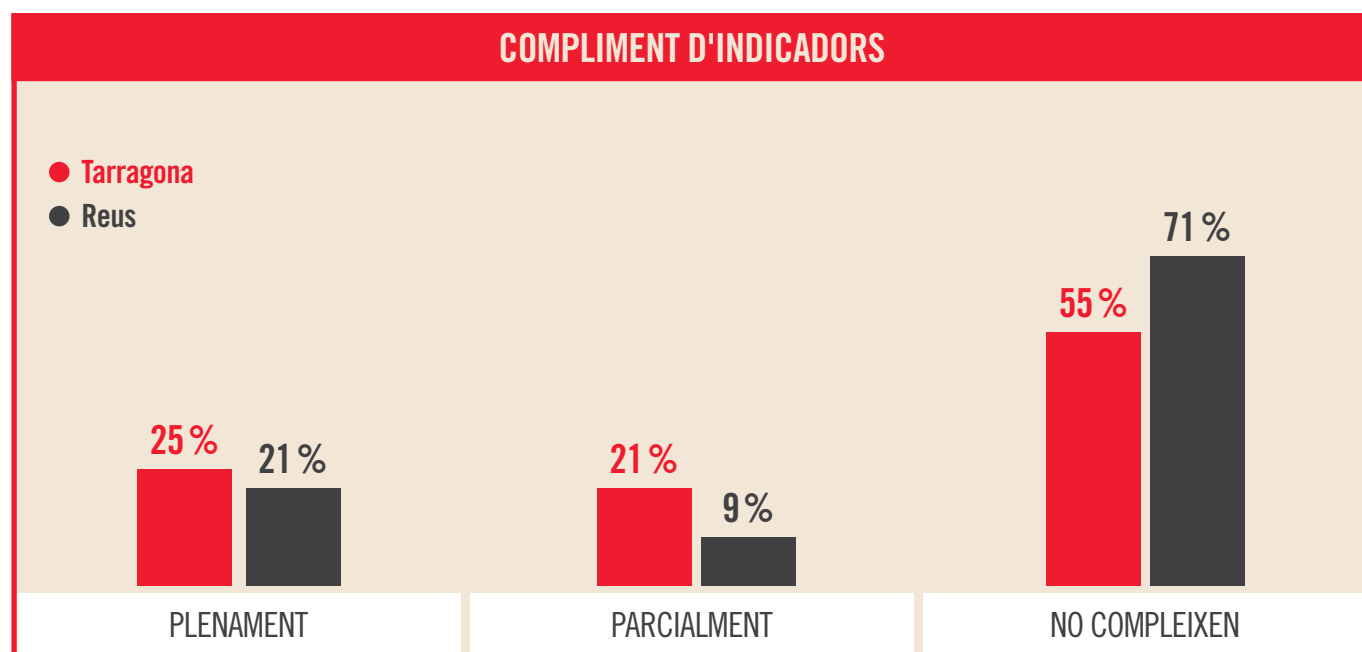
El gràfic, amb les dades de la matriu d'indicadors, ens mostra una radiografia on constatem que a Tarragona un 25 % dels indicadors compleixen plenament, un 20,45 % ho fa parcialment i un 54,55 % no compleix. Pel que fa a Reus, un 24,45 dels indicadors compleixen plenament, 9,09 % ho fa parcialment i un 70,45 % no compleix. Comparativament, Tarragona està per davant quant al ple i parcial compliment dels indicadors; en aquest sentit, la diferència del compliment parcial de Tarragona és significativa respecte a Reus, i aquesta última se situa un 10 % per sota. Finalment, ambdues ciutats estan per sobre del 50 % quant al no compliment del indicador, i és el percentatge de Reus d'un significatiu 70,45 %, un 15 % per sobre de Tarragona.

Els resultats anteriorment analitzats ens mostren, clarament, que encara queda molta feina a fer en l'adequació de les PAO a l'ESS. Per tant, destaquem els baix nivells d'adequació de les PAO de Tarragona i Reus quant a:

- La promoció de les pràctiques socialment responsables entre els agents econòmics i socials del territori.
- El foment de l'emprenedoria social.
- La integració de l'ESS a l'agenda del desenvolupament econòmic local.

Quant a limitacions de la recerca, ens hem trobat amb una manca de dades concretes de l'ESS desagregades per municipis. En el nostre àmbit d'anàlisi les úniques dades que hi ha són les de l'àrea geogràfica del Camp de Tarragona i que ha recopilat l'Ateneu CoopCamp. En aquest sentit, constatem també la necessitat d'una diagnosi de l'ESS als municipis per poder aprofundir en l'anàlisi, la comparació i l'avaluació de les polítiques públiques.

Finalment, concloem que els municipis de Tarragona i Reus no integren decididament l'ESS en la seva planificació estratègica de les PAO per al desenvolupament local; no obstant això, també hem constatat que sí que existeixen potencialitats en l'àmbit local per, des del foment de les PAO vinculades a l'ESS, treballar per la cohesió social, per una ocupació digna i un desenvolupament local sostenible vinculat a factors endògens del mateix territori, i que per materialitzar-ho ha d'haver-hi voluntat política i una consciència social que empenyi cap a aquesta direcció.



Font: elaboració pròpia amb les dades de la matriu d'indicadors.

LA TRANSICIÓ CAP A UNA ENERGIA SOCIAL I SOLIDÀRIA



SOM MOBILITAT

La transició energètica cap a fonts d'energia renovables a Catalunya ha començat i està implicant actors de l'economia social i solidària, tant en l'àmbit de la producció i la comercialització d'energia com en altres eixos de les nostres vides (alimentació, habitatge, mobilitat, etc.). Amb motiu d'una presentació a Sant Cugat del Vallès del llibre *La transició a les renovables*, interroguem iniciatives que contribueixen a la sobirania energètica i al combat contra l'emergència climàtica, propostes que en major o menor mesura pressuposen un canvi sistèmic d'hàbits i d'usos.

Mar Carrera Vendrell
@carrera_mar



Parc de vehicles elèctrics de Som Mobilitat a Catalunya

Estem acostumades a pitjar l'interruptor del llum de casa i sempre s'encén; anem a la benzina a omplir el dipòsit del vehicle i sempre hi ha benzina, és un recurs d'estoc que es pot cremar a voluntat. Però si alguna vegada heu anat a un refugi de muntanya, hi ha instal·lats sistemes per regular l'aigua calenta, i només n'hi ha si hi introdueixes una moneda. El concepte allà canvia: cal prendre una decisió (la de dutxar-se amb confort o fer una gèlida repassada de mínims) i això implica un estalvi. De sobte, es fa un clic: l'energia és valorada i el món es veu d'una altra manera. L'energia com a dret fonamental i no com a mercaderia?

Els combustibles no renovables s'estan exhaurint globalment, tot i que encara representen la majoria dels recursos energètics utilitzats. Els combustibles fòssils (petroli, gas, etc.) són d'estoc, van a demanda. «Això ha condicionat l'estructura del sistema energètic actual i també la mentalitat dels usuaris», recorden els autors del nou llibre *La transició a les renovables* (XES i Pol-len, 2019), Carles Riba Romeva i Jordi Pujol Soler. En canvi, la calor i l'energia obtingudes de fonts d'energia renovable (radiació solar, vent, etc.) són de flux, depenen de fonts que són intermitents i cal emmagatzemar. Per poder fer un canvi en el model energètic, no es tracta doncs d'una simple transferència de tecnologia, cal un canvi radical en la gestió i l'ús de l'energia.

Som societats elèctriques?

Hi ha empreses que, amb ànim de continuar mantenint els seus privilegis, s'han sumat a l'anomenat *green deal* i aposten per la descarbonització de l'energia, fent ulls clucs a una sèrie de límits que enumera Emilio Santiago Muíño al llibre *Petróleo* (Arcàdia, 2018). Més enllà que el desplegament d'un sistema de fonts renovables implicaria l'augment dels gasos d'efecte hivernacle en la construcció dels nous punts d'abastament i emmagatzematge, Muíño alerta de dos factors importants: l'un, les renovables produeixen bàsicament electricitat, però les nostres societats són tan sols un 20 % elèctriques, (encara); l'altre, les renovables i els aparells que les capten també són subsidiàries dels fòssils (minerals i petroli). Què posa sobre la taula la idea de Muíño? La transició ha d'implicar canvis més profunds, com porten defensant plataformes com ara la Xarxa per la Sobirania Energètica des de fa vora una dècada.

Les renovables i els aparells de captació són subsidiaris dels fòssils.

En aquest article, abordem exemples de com exercir la sobirania energètica no tan sols i estrictament dins l'àmbit energètic (de producció i comercialització), sinó també en altres eixos de les nostres vides (mobilitat, habitatge, alimentació). Els actors clau per repensar sistemes i estructures i lluitar contra l'emergència climàtica haurien de ser tres: la ciutadania, l'economia social i solidària (ESS) i les administracions públiques.

De l'opacitat a la sobirania

L'Aliança contra la Pobresa Energètica denuncia que un 17 % de la població té greus dificultats per pagar la llum, el gas o l'aigua a l'Estat espanyol i la pobresa energètica ha arrossegat fins a la mort unes 7.000 persones. I l'oligopoli (Endesa, Naturgy Gas Natural-Fenosa, Iberdrola, E.ON Espanya i EDP Energia, i AGBAR), mentrestant, manté els seus beneficis.

Ivan Miró, cooperativista i membre de Coòpolis Ateneu Cooperatiu de Barcelona, denuncia a *La transició a les renovables* que el model energètic actual és fòssil, oligopòlic i patriarcal i està centralitzat, un sector fortament vinculat a les elits extractives i al règim el 78. Cal, com apunta, moltes dosis de sobirania energètica: és a dir, crear noves estructures de govern públic i comunitari, democràtic, de control social dels mitjans de producció energètics, un decreixement energètic sostenible i un arrelament al territori i descentralització. Un exemple senzill: si ara la informació dels consums ciutadans passa per mans privades, en el futur haurien de ser dades transparents i controlades per organismes independents.



Establiment local situat a Sant Cugat

A tres nivells energètics

El pla que proposen Carles Riba i Jordi Pujol per a una transició energètica cap a fonts renovables (solar, vent i pluges) requeriria d'una gran superfície de captació (un 2 % del territori català). Tindria, segons argumenten, tres nivells: el sistema de captació per a usos propis de comunitats i famílies (bateries, aigua calenta); les captacions comunitàries (agrupacions de veïnatge, polígons, municipis, comarques) connectades a la xarxa de distribució en què les anomenades «entitats agregadores» poden tenir un paper per optimitzar els usos, i el nivell de les grans captacions per al subministrament general (serveis públics, transport pesant, grans empreses).

L'economia social i solidària hauria de participar del paraigua de reguladors independents, al costat dels ens públics. Una economia que posa en valor la protecció del medi ambient i pensa els productes i serveis des de l'inici per optimitzar els recursos i assolir un estalvi energètic (economia circular).

Viure d'una altra manera

«La humanitat està abocada a un nou model per mitjà de fonts d'energia renovables i amb criteris d'ús de les matèries primeres i de l'energia més racionals i solidaris que, de cap manera, ha de comportar una qualitat de vida inferior», asseguren Riba i Pujol. L'anomenat decreixement no implica viure pitjor: un decreixement ben entès és aquell que pren arrel a l'escala local, l'escala humana de les comunitats.

El passat 7 de febrer es va fer un acte a Sant Cugat del Vallès que va servir per demostrar que molts actors de l'economia social i solidària estan fent canvis en diferents àmbits per viure d'una altra manera en tots els aspectes de la vida: l'alimentació, l'habitatge, l'energia, la mobilitat. Necessitats primàries que, com van argumentar les entitats assistents, han d'estar en mans públiques, cooperatives i comunitàries i no al servei dels actors del capitalisme.

Ecoalimentar la comunitat

Una de les iniciatives que es va presentar és El Cabàs, una associació de consum de productes ecològics que funciona des de l'any 2006 per contribuir a la reruralització a Sant Cugat: es vol, per tant, enfortir la pagesia de proximitat i incidir en el consum de les 80 unitats de consum o famílies que recullen la cistella de compra setmanalment, una cistella ecològica, sense envasos i de proximitat.

«Recerquem solucions a temes que ens preocupen del consum ecològic, que també inclou els residus, l'explotació laboral, però també reaccionem per evitar que una empresa petita ecològica sigui absorbida per una altra de més gran que no volem», recorda Germán Llerena del Castillo. Dialoguen molt amb els proveïdors per entendre què els està passant i per trobar preus adequats per a tothom. A l'hora de decidir si és ecològic, els segells dels productes ajuden, però també és útil el coneixement de la xarxa de productores. Tot i que els manca temps, ara han pogut contractar una persona i són optimistes.

La iniciativa d'El Cabàs és un exemple petit, però potent, per incidir en la relocalització i reruralització de l'economia. Un dels principals problemes del sistema alimentari global és que té un fort impacte energètic i ambiental. Segons l'Agència Internacional de l'Energia (IEA, 2017), l'energia usada en tota la cadena alimentària és del 30 % (un 6 % en la producció primària, un 13,5 % en el processament i distribució i un 10,5 % en el comerç minorista, la preparació i la cuina). Són dades citades a *La transició a les renovables*, que no s'oblida tampoc que l'alimentació requereix altres recursos, com són sòls fèrtils, aigua dolça i climes adequats.

Un transport sostenible

Avui, moure passatgers i mercaderies és molt costós: al món, el 24 % de l'energia primària i l'11 % de l'energia útil es destina a la mobilitat; a Catalunya, aquesta xifra puja al 51 % de l'energia primària i al 22 % de l'energia útil que, en forma de derivats del petroli, obté uns rendiments molt baixos (Riba i Pujol). En la xerrada del 7 de febrer, es va abordar el paper de la mobilitat sostenible. A la cooperativa de consumidors i usuaris Som Mobilitat volen reduir el nombre de vehicles acumulats a les ciutats i fer que les associades es desplacin de forma més sostenible i contaminin menys. Es dediquen tant a finançar nous serveis i productes tecnològics com a contribuir a la creació i enxarxament de cooperatives que treballin per a un altre tipus de mobilitat.



Xerrada el passat 7 de febrer a la Casa de Cultura de Sant Cugat.

Sant Cugat és un dels grups locals de Som Mobilitat. Ara mateix són 15 socis, entre individuals i cooperatives, que van arribar a una conclusió: tot i que la majoria es movien en transport públic i bicicleta, necessitaven un cotxe per a usos puntuals. Així, es van unir per finançar entre totes un primer vehicle col·lectiu i ja tenen assolida la meitat del cost. De mitjana, un cotxe compartit treu 15 cotxes del carrer, així que l'objectiu principal és que més gent s'hi sumi i deixi d'utilitzar el seu cotxe privat. També promouen un canvi en els hàbits: la forma més ecològica de moure's és caminar, anar amb bicicleta/patinet i transport públic.

De mitjana, un cotxe compartit evita 15 cotxes al carrer.

Entre els beneficis d'un cotxe compartit, hi ha la creació d'una xarxa social, de veïnatge i governança. Una de les sòcies, Amanda de Luis, recorda quins són els elements que encara els costen en la dinàmica de grup: «Ens falta temps per poder fer reunions i alhora no tenim una relació prou fluida amb l'administració».

En qualsevol cas, el model de Som Mobilitat té en compte un canvi de mentalitat: caminar cap als usos en lloc de la possessió. Cal entendre els béns com a serveis que compartim amb una comunitat, com a exemple de l'economia del bé comú. Alhora, s'ha d'ajustar tecnològicament els vehicles a les necessitats. Com recorden Riba i Pujol, un vehicle urbà pot ser alimentat per bateries elèctriques però el transport pesant potser necessita vehicles alimentats amb hidrogen.

En la trobada de Sant Cugat, també van intervenir un dels vint grups locals de Som Energia, cooperativa de consum d'energia verda sense ànim de lucre amb més de 65.000 sòcies consumidores a Catalunya. Es dediquen a la comercialització i un dels aspectes més interessants, la producció d'energia renovable. Finalment, va ser el torn d'Arqbaq, cooperativa que entén l'arquitectura com un procés obert, que posa la participació i les dimensions ambientals i socials al centre dels seus projectes constructius i energètics.

El camí cap a una energia social i solidària no és gens fàcil. Implicarà acordar un nou pacte social? L'entitat Som Energia també participa en l'annex del llibre *La transició a les renovables* i hi aprofita per fer balanç: celebra haver aconseguit resultats tangibles en la seva trajectòria i haver aconseguit aplegar diferents perfils a l'entitat. Ara bé, assenyalava reptes a l'hora de capgirar els privilegis del sistema elèctric i arribar a la ciutadania. Com aconseguir una participació ciutadana més gran? Com abordar les renúncies que hi pugui haver en el camí de la transició transformadora?

Assegurem compromís



**Descobreix les assegurances
ètiques i solidàries**

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable
tot impulsant el mercat social



www.arc.coop



Microfinances
Agricultura Sostenible
Renovables



**Finances Ètiques
cooperatives
per al Sud Global**

www.oikocredit.cat

934416306 @OikocreditCat

Som representativitat —

→ **Participació**

Visibilitat —

→ **Enfortiment i creació**

Sectors —

→ **Territori**

Economies feministes —

**Cooperatives
de Treball**

Federació de Cooperatives
de Treball de Catalunya
Premià 15, 1ª planta. 08014 Barcelona
Tel: 93 318 81 62 · Fax: 93 302 18 85

cooperativest treball.coop

PROMOCIÓ 2020

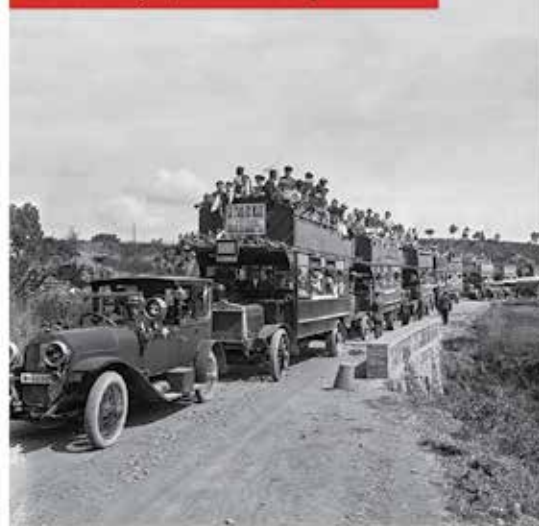
Per a una subscripció a la revista Cooperació Catalana (30€).

Obsequi d'un exemplar del llibre **Catalunya, Terra Cooperativa**.

Subscripcions: <http://www.rocagales.cat/publicacions/cooperacio-catalana/>

www.rocagales.cat co@rocagales.cat 932 154 870

Catalunya, terra cooperativa



Enxarxem-nos per enfortir el cooperativisme d'usuàries d'habitatge a Catalunya

La Dinamo Fundació
@ladinamo

Els darrers anys, en un context de precarietat habitacional i d'enfortiment del moviment cooperatiu i l'economia social a Catalunya, observem com el cooperativisme d'usuàries d'habitatge emergeix com a alternativa solidària i comunitària d'accés a la llar.

A les primeres experiències en fase de convivència —Cal Cases, La Borda, Princesa i La Diversa—, se sumen diversos projectes en procés de promoció. La Balma, Cirerers Florits, La Morada, La Xarxaire i Llars Jove a Barcelona; La Raval, a Manresa; La Titaranya, a Valls; La Serreta, a Cardedeu; Walden XXI, a Sant Feliu de Guíxols, o La Tartana, a Molins de Rei. En total, es comptabilitzen més de 14 projectes cooperatius i a l'entorn de 280 habitatges a diferents punts del territori català.

En aquest sentit, al llarg d'aquests tres anys i mig d'activitat d'ençà de la nostra fundació, hem pogut copsar un interès creixent pel model. D'una banda, per part de la ciutadania, amb l'aparició constant de grups interessats a impulsar nous projectes. D'altra banda, per part de les administracions, interessades a generar nou habitatge assequible i donar resposta a les necessitats socials del territori.

Tot i així, la consolidació de noves experiències s'ha vist limitada per dife-

rents factors. Entre els condicionants principals destaquem, des de la perspectiva dels grups, la dificultat i l'alt cost de disposar de sòl o edificacions existents i les escasses vies de finançament que facilitin el desenvolupament de projectes assequibles i inclusius. Des de la perspectiva de les administracions, la manca d'una regulació que aclareixi les característiques del model i en garanteixi l'interès públic, la necessitat de més visibilització de la demanda i d'un sector organitzat que faciliti la interlocució política, la limitació en la disposició de recursos per contribuir a l'assequibilitat dels projectes i poder atendre així col·lectius més vulnerables, i cert desconeixement sobre la possible implementació de polítiques de foment.

En aquest context, ens preguntem com podem seguir avançant en l'escalabilitat d'un model que garanteixi les condicions d'assequibilitat i inclusivitat dels projectes i esdevingui una alternativa generalitzable per al conjunt de les classes populars. L'anàlisi d'experiències en països amb més tradició en aquest camp apunta la necessitat de construir espais de cooperació en dos eixos principals: la col·laboració publicocooperativa i la intercooperació i articulació del sector.

La col·laboració publicocooperativa

L'estudi encarregat per La Dinamo «El foment públic del cooperativisme d'habitatge en cessió d'ús a Dinamarca i Uruguai»,¹ elaborat per l'investigador Lorenzo Vidal-Folch, identifica dos elements principals que han contribuït a la consolidació del model en ambdós països. En primer lloc, l'existència d'un marc legal que defineix el model i el doti d'interès públic. En segon lloc, sobre la base del primer, l'establiment de polítiques públiques de foment, en diferents nivells de l'administració, vinculades especialment a la mobilització de sòl públic o privat i a la facilitació de finançament assequible als projectes.

Així mateix, l'estudi «Polítiques de referència internacionals per a la promoció d'habitatge cooperatiu d'usuàries»,² elaborat per Carles Baiges, Mara Ferreri i Lorenzo Vidal-Folch, inclòs a la publicació recent de La Dinamo i la cooperativa Lacol «Impuls de les cooperatives d'usuàries d'habitatge»,³ ens mostra l'ampli ventall d'instruments de política pública que duen a terme alguns països de referència en aquest camp. A la vegada, mostra la importància de desplegar programes integrals de suport als projectes, tant en la fase inicial de promoció com en l'etapa principal de convivència.



Presentació del projecte de La Morada a l'Ateneu de Nou Barris.



Cartells divulgatius de les convocatòries per a la cessió de dues finques de la fundació.

Tal com ja s'ha apuntat, a Catalunya, a dia d'avui, la llei de cooperatives no compta amb una regulació específica del model d'usuàries d'habitatge i és en el marc dels estatuts socials⁴ que les diferents cooperatives concreten i delimiten les seves característiques. Així mateix, si bé el sistema cooperatiu s'esmenta en la legislació d'habitatge i, cada cop més, en els instruments de planificació,⁵ encara som lluny de comptar amb una política pública integral de foment del model que en faciliti l'extensió i l'assequibilitat i inclusivitat.

Tot i així, cal fer esment, en aquest punt, a algunes polítiques dutes a terme a Catalunya que estan contribuint de manera fonamental a l'aparició de nous projectes i a l'articulació del sector.

D'una banda, el programa pioner de mobilització de sòl públic destinat a projectes cooperatius impulsat per l'Ajuntament de Barcelona, especialment en el mandat 2015-2019. D'altra banda, el programa de subvenció a projectes singulars promogut per la Direcció General d'Economia Social, el Tercer Sector i les Cooperatives de la Generalitat de Catalunya, que ha permès la generació de nous projectes i el desenvolupament d'estudis i eines d'interès per al moviment cooperatiu.

La intercooperació i l'enfortiment del sector

De nou, l'experiència d'Uruguai, amb el cas de la FUCVAM, o experiències com la del Mietshäuser Syndikat,⁶ a Alemanya, mostren la importància de l'existència d'un sector ben articulat per a la consolidació i preservació del model en el temps. Un moviment que en defensa i garanteixi els valors socials, que permeti compartir recursos, experiències i aprenentatges, generar patrimoni cooperatiu i que esdevingui palanca de pressió per a l'impuls de polítiques públiques de foment.

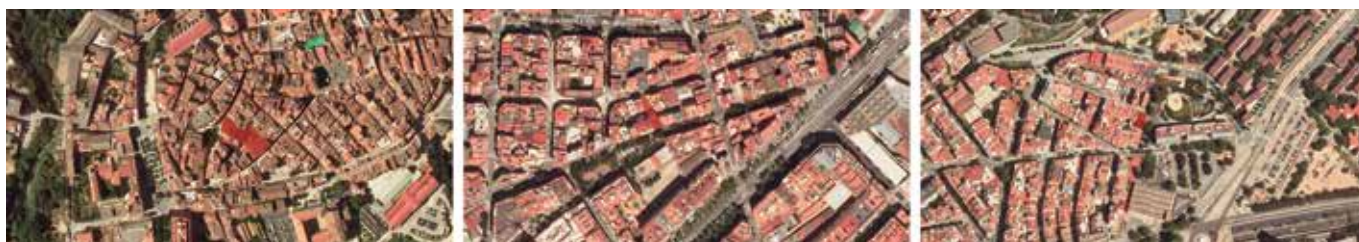
En aquest sentit, una primera experiència d'articulació del sector a Catalunya és la Sectorial d'Habitatge Cooperatiu i Transformador,⁷ constituïda l'octubre de 2018 en el marc de la Xarxa d'Economia Solidària (XES). Aquesta neix com un espai d'intercooperació i organització de diferents entitats que treballem per impulsar el model a Catalunya i està integrada per les cooperatives Cal Cases, La Borda, La Magrana, La Xarxaire, Ruderal, Sostre Cívic i Sotrac, els equips tècnics Arqbag, Celobert, Lacol, Perviure, Undos i Voltes, i la fundació La Dinamo.

Des de la sectorial, s'ha establert una primera caracterització detallada del mo-

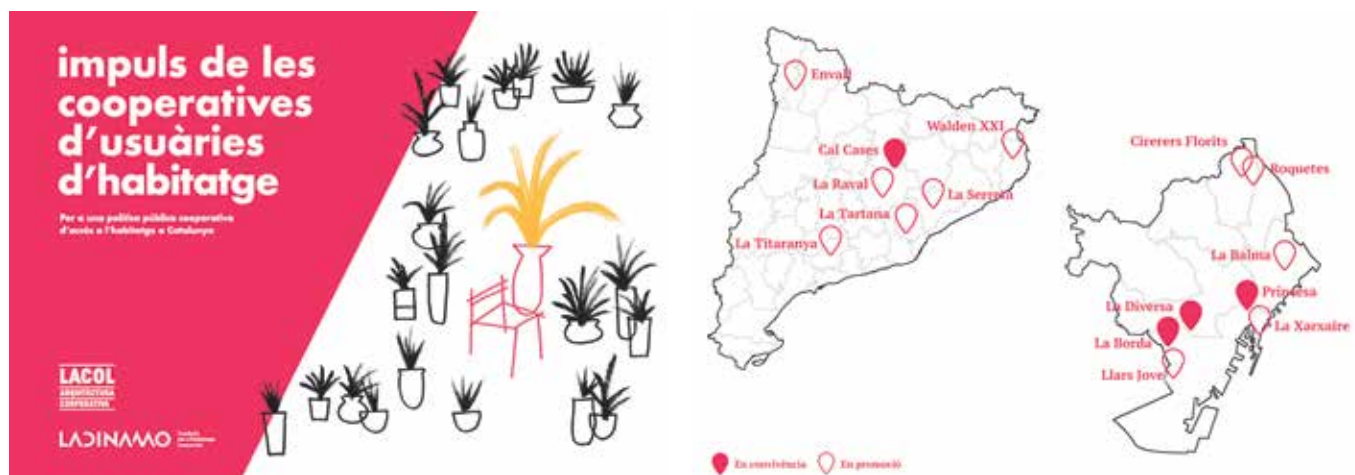
del que es vol impulsar a partir de cinc principis que queden palesos en els estatuts socials dels projectes: l'absència de lucre i la preservació de la propietat col·lectiva dels habitatges; la cerca de l'assequibilitat i inclusivitat dels projectes; el foment de l'autogestió i la construcció de comunitat; el compromís dels projectes amb el creixement del model, i la responsabilitat amb l'entorn i el dret a l'habitatge.

Així mateix, en aquest temps, s'ha dut a terme les primeres actuacions d'incidència en relació amb l'impuls de polítiques públiques de foment. D'una banda, en el marc de la Taula d'Habitatge Cooperatiu de l'Ajuntament de Barcelona, en el desenvolupament del programa de mobilització de sòl per a projectes cooperatius. D'altra banda, en relació amb el tractament de l'habitatge cooperatiu en els programes polítics per a la ciutat de Barcelona en les darreres eleccions municipals.

Actualment, se segueix treballant en el camp de les polítiques públiques i el foment de la col·laboració publicocomunitària. D'una banda, amb l'elaboració d'una proposta de regulació del model en la legislació vigent, i d'altra banda, amb la definició d'una proposta de polítiques públiques de caràcter econòmic que con-



Emplaçament de les finques mobilitzades a Valls, Hostafrancs i Roquetes



Portada de la publicació.

Mapa dels projectes en fase de convivència o promoció a Catalunya.

tribueixin a millorar l'assequibilitat i la inclusivitat dels projectes.

Com a fundació, a més de participar en el marc de la sectorial, hem pogut dur a terme algunes experiències d'interoperació amb altres entitats del sector. En primer lloc, cal destacar l'acord de col·laboració establert amb Coop57 per al cofinançament de projectes, per teixir així una aliança entre ambdues entitats per contribuir a enfortir el finançament del model.

En segon lloc, cal destacar el conveni realitzat recentment amb la Fundació Roca Galès, que ens ha permès alliberar recursos immobilitzats en patrimoni per seguir impulsant, mitjançant la mobilització de fons propis, nous projectes cooperatius.

En aquest sentit, juntament amb Coop57, el Casal Popular La Turba i La Titaranya, s'està impulsant la mobilització de sòl privat per al desenvolupament d'un nou projecte a Valls. Concretament,

la iniciativa ha suposat l'adquisició de tres finques al casc antic per part de Coop57, La Turba i La Dinamo, i la seva cessió a La Titaranya per a la rehabilitació de les edificacions i el desenvolupament del projecte cooperatiu i comunitari. Amb aquesta experiència es vol contribuir, a més, a la revitalització del nucli antic i a l'enfortiment del teixit de l'economia solidària al municipi.

La possibilitat de mobilitzar recursos per a l'adquisició de sòl privat ens ha permès també facilitar la creació de dos nous projectes a la ciutat de Barcelona.

D'una banda, el 2017 es va dur a terme l'adquisició d'un edifici existent al barri d'Hostafrancs. A través d'una convocatòria oberta, La Dinamo va adjudicar l'edifici a la cooperativa La Diversa, que conviu a l'edifici des de principis de 2019. En aquest cas, el fet de tractar-se d'un edifici ja rehabilitat ha possibilitat l'establiment d'unes aportacions inicials i periòdiques inferiors a la majoria de projectes coo-

peratius, fet que permet que el projecte sigui més assequible i inclusiu.

Finalment, el 2018 s'ha realitzat l'adquisició d'un solar al barri de Roquetes. Aquest s'ha adjudicat mitjançant una convocatòria oberta al projecte de La Morada, que actualment es troba en procés de promoció.

Enfortir el moviment cooperatiu d'usuàries d'habitatge i avançar en l'aliança pública comunitària i el desplegament de polítiques públiques són dos reptes fonamentals per seguir consolidant el model a Catalunya. Espais com la sectorial de la XES, la intercooperació entre entitats i les iniciatives dutes a terme per ajuntaments com el de Barcelona o per la Direcció General d'Economia Social són passos endavant que ens encoratgen a totes a seguir treballant en aquest sentit. Seguim, doncs, enxarxant-nos i sumant complicitats per garantir el dret a l'habitatge impulsant un model cooperatiu i comunitari d'accés a l'habitatge a Catalunya.

1 «El foment públic del cooperativisme d'habitatge en cessió d'ús a Dinamarca i Uruguai». Disponible a: http://ladinamofundacio.org/wp-content/uploads/2018/08/El-foment-public-del-cooperativisme_La-Dinamo.pdf
 2 «Polítiques de referència internacionals per a la promoció d'habitatge cooperatiu d'usuàries». Disponible a: <http://ladinamofundacio.org/wp-content/uploads/2019/12/Document-estudis-internacionals-La-Dinamo.pdf>
 3 «Impuls de les cooperatives d'usuàries d'habitatge», de La Dinamo Fundació. Disponible a: http://ladinamofundacio.org/wp-content/uploads/2020/01/LADINAMO_IMPULS-COOPERATIVES-USUARIES-HABITATGE.pdf
 4 Vegeu l'apartat 1.3 «La regulació del cooperativisme d'usuàries d'habitatge a Catalunya» de la publicació «Impuls de les cooperatives d'usuàries d'habitatge».
 5 Vegeu l'article de Marc Martí-Costa 2.3 «El foment de l'habitatge cooperatiu d'usuàries en el marc de les polítiques d'habitatge de Catalunya» de la publicació «Impuls de les cooperatives d'usuàries d'habitatge».
 6 Vegeu «Mietshauser-Syndikat. Viatge a Friburg, La Borda, Sotràc i La Dinamo». Disponible a: <http://ladinamofundacio.org/wp-content/uploads/2019/05/MIETSHAUSER-SYNDIKAT.pdf>
 7 Vegeu la pàgina web de la sectorial a: <http://xes.cat/comissions/habitatge/>

Qui tem Fernando Garrido?

Josep Edo
Economista



La biografia de Fernando Garrido Tortosa (Cartagena, 1821 - Còrdova, 1883) del professor Pere Gabriel, catedràtic emèrit d'Història contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona i reconegut especialista en la història dels moviments socials contemporanis, ens permet aproximar-nos a un personatge molt conegut entre els historiadors del moviment democrata i republicà del segle XIX i molt poc en el món cooperatiu.

Garrido, autor d'una extensa obra política progressista i lliurepensadora, és àmpliament citat en la historiografia del segle XIX, tant per la seva implicació política en les principals conspiracions revolucionàries antiborbòniques, com per les seves relacions amb importants líders del moviment revolucionari de 1848: Mazzini, Garibaldi, Bakunin i els germans Reclus, entre d'altres.

Fidel fourierista, va jugar un paper important dins del republicanisme i va ser un dels fundadors del Partit Democrata Republicà Federal. Pintor amb qualitats notables que li permeteren guanyar-se la vida en moments de dificultat, també es va dedicar a la producció literària, especialment poesia i teatre (Holyoake, l'autor de la *Història dels pioners de Rochdale*, en el pròleg de la versió ampliada, l'esmenta i el qualifica de *dramatic writer*). Però el que donà rellevància a Fernando Garrido varen ser els seus llibres i publicacions de caràcter polític i la seva activitat periodística i

política, que de forma reiterada el portaren a la presó o a l'exili.

Pel que fa al cooperativisme, Garrido destaca com a propagandista, faceta en la qual s'inicia arran d'un viatge que fa a Manchester l'any 1862, com a conseqüència del qual té coneixement de l'existència de la cooperativa de Rochdale. L'allargament forçat de l'estada al país a causa d'un accident li permet dur a terme la traducció de la *Història dels pioners de Rochdale*, de G.J. Holyoake. Va ser una traducció precoç, ja que, com diria el mateix Holyoake, Garrido va ser el primer traductor d'aquesta obra que tanta influència tingué en el moviment cooperativista.

L'any 1864, publica a París la *Historia de las asociaciones obreras en Europa*, en la qual inclou en el capítol dedicat a l'associacionisme anglès la traducció de l'obra de Holyoake. Durant la dècada dels seixanta, Garrido té una activitat política intensa a Catalunya, tant en campanyes de propaganda republicana com establint contactes amb el cooperativisme, aprofitant la seva amistat amb Joan Tutau, Domingo Bonaba i sobretot Ceferí Tresserra, que havien estat els seus companys de viatge a Rochdale.

És especialment interessant el comentari de Pere Gabriel sobre Ceferí Tresserra, que, en un article publicat a *La Discusión*, resumeix amb encert l'experiència dels pioners. Tresserra, que

criticarà la concepció cooperativa abstracta que imagina la producció com a resultat exclusiu del treball, serà un altre dels intel·lectuals i propagandistes oblidats en la història del cooperativisme català.

No es coneix que Garrido mantingués correspondència amb Holyoake, tot i les afinitats ideològiques que els unia, ni tampoc ha quedat constància que seguís l'evolució del cooperativisme anglès. En tot cas, l'obra sobre els pioners va servir-li per bastir la seva concepció pràctica del cooperativisme. Des de la publicació de la *Historia de las asociaciones obreras en Europa* «passà a reconèixer el cooperativisme com a gran referent doctrinal teòric de l'obrerisme».

Des del moment de la seva publicació, la traducció de la *Història dels pioners de Rochdale* va ser tant a Espanya com a Catalunya l'obra de referència del moviment cooperatiu, però Fernando Garrido va ser ràpidament oblidat. «Ni a *El Obrero* ni a *La Asociación* hi hem pogut veure cap referència concreta a Garrido», comenta Pere Gabriel. I, en acabar la citació d'un article de Roca Galès, es pregunta retòricament: «Per què no trobem una relació explícita amb Garrido?», i respon: «Segurament perquè aquest duia encara a les espatlles la seva imatge d'agitador polític, conspirador i militant destacat de l'esquerra del Partit Democràtic». La resta del capítol que Pere Gabriel dedica a les relacions

de l'associacionisme obrer i el cooperativisme és especialment suggeridora.

Amb els comentaris sobre la redacció i publicació de *La Cooperación*, l'article «Consideraciones sobre la familia, el Estado y el principio de asociación» i els seus darrers llibres polítics i literaris, escrits poc abans de morir, s'arriba als darrers capítols de la biografia, que parlen de la retirada, ruptures i oblit de Fernando Garrido. Oblit que, com s'ha assenyalat abans, en el moviment cooperativista, començà prematurament.

De fet, també l'obra de Holyoake no va trigar gaire a ser oblidada, tret de les quatre referències anecdòtiques sobre el moment de la fundació de la cooperativa dels pioners. Així, quan l'any 1893 es publicà la versió ampliada de la *Història dels pioners*, amb la inclusió d'una segona part més extensa que la traduïda per Garrido, ningú no va fer-ne cap referència ni es va publicar cap comentari, i òbviament mai no va trobar traductor ni editor. D'aquesta forma, la tan citada *Història dels pioners* quedava inèdita en la seva versió extensa i definitiva.

Així s'entén, per què, des de començaments del segle xx, el cooperativisme català, tot i publicar algunes notes periodístiques dels èxits del cooperativisme anglès, va prendre com a referència teòrica del moviment autors francesos com Boyve i Gide i en general de l'anomenada Escola de Nîmes.

Sorprenentment, hi va haver una primera traducció al català de la *Història dels pioners* l'any 1937, editada per edicions Trem (l'editorial de les Joventuts Cooperatistes), feta per Antoni Soler, secretari general de les Joventuts, que no es basava en el text original ni tenia en compte la traducció de Garrido. Solé va traduir una versió francesa resumida que havia fet Maria Moret vídua de J.B.A. Godin (1817-1888). Sobre aquesta edició, Joan Seguí assenyalava en el pròleg de la reedició que es va fer l'any 1982 que la traducció «va haver de ser en bona part revisada, a la vista de l'obra original, ja que tendia a una visió de síntesi que avui podria considerar-se poc fidel». En aquesta versió de Solé, el nom de Holyoake apareix de forma discreta i de Garrido no s'esmenta que va ser el primer traductor de l'obra que Solé qualifica com a «pedra de toc de la nostra doctrina».

És de justícia que hagi arribat el moment, en l'àmbit del moviment cooperatiu, de treure d'aquest injust oblit Fernando Garrido i la seva obra, política i propagandística, en pro del cooperativisme. Les reflexions de la biografia que Pere Gabriel subtitula *Agitació i escriptura política. La pulsio cooperativista* situen el cooperativisme en el seu context històric i obren camins de reflexió per repensar alternatives econòmiques realistes en l'actual conjuntura de lluita pel canvi econòmic i social.

GABRIEL, Pere
Fernando Garrido Tortosa: Agitació i escriptura política. La pulsio cooperativista
 Cossetània Edicions, 2010,
 Col. «Cooperativistes Catalans» núm. 32
 ISBN: 9788490349045
 93 pàg.

Aquest llibre el trobareu
 al Centre de Documentació
 Cooperativa de la Fundació
 Roca Galès



Fundació
ROCA GALÈS
 CATALUNYA



Premis economia social

Els millors treballs de Fi de Grau,
Fi de Màster o Postgrau.

Pots guanyar fins a 1.250 €
(més 300 € en productes i
serveis del mercat social).

Fent el teu treball sobre una
temàtica vinculada a:

TERCER SECTOR
ECONOMIA SOCIAL
COOPERATIVES

Últim dia per presentar els treballs:
20 de setembre de 2020.

premis@rocagales.cat | www.aracoop.coop/premis

